

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 3(19)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2008

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)я43
М43

Редакційна колегія

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — головний редактор
Саєвич І. Г., канд. філол. наук — відповідальний редактор
Чирков В. М. — відповідальний редактор за випуск

Економічні науки

Баєва О. В., д-р біол. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Кривобороденко Г. П., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Поляков О. М., д-р екон. наук, проф., Радзієвський О. І., д-р екон. наук, Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф.

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, проф., Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Джинчарадзе Н. Г., д-р філос. наук, проф., Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Храмов В. О., д-р політ. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Охременко О. Р., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., канд. юрид. наук, проф., Бородін І. Л., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф., Марчук В. М., д-р юрид. наук, проф., Подоляка А. М., канд. юрид. наук

М43 Міжрегіональна Академія управління персоналом.

Наукові праці МАУП / Редкол.: М. Ф. Головатий (голов. ред.) та ін. — К. : МАУП, 2001. — Вип. 1. —

ISBN 966-608-120-2

К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2008. — Вип. 3(19). — 244 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст. — ISBN 978-966-608-923-9

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник "Наукові праці МАУП" зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України "Наукові праці МАУП" визнано як фахове видання з економічних і психологічних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/6 від 14 червня 2007 р.).

ББК 65.9(4УКР)я43+88я43

ISBN 966-608-120-2

ISBN 978-966-608-981-9

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2008
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	5	Ус М. И. <i>Современные подходы к процессам управления</i>	70
Дікарев О. І. <i>Інвестування паливно-енергетичного комплексу: світовий досвід для України</i>	5	Булавін П. Г. <i>Загальна характеристика формування цілей державного управління у зовнішньоекономічних відносинах</i>	76
Мойсеєнко І. П. <i>Індикативний метод оцінювання інтелектуального потенціалу</i>	11	Колосінський Є. Ю., Масалковська Л. <i>Вплив економічної глобалізації на діяльність суб'єктів господарювання</i>	80
Чернуха Н. М., Чернуха Г. О. <i>Інтеграція у сучасному освітньому просторі</i>	15	Аль-Тмейзі А. Ю. <i>Авіаційний комплекс України та його вплив на якість транспортних послуг</i>	88
Рибак О. М., Білоус А. О. <i>Досвід реформування вищої освіти у країнах Центральної та Східної Європи і його значення для України</i>	19	Лугова Г. В. <i>Санітарно-епідеміологічний моніторинг як інструмент управління профілактикою кишкових інфекцій серед військовослужбовців військових частин, що розташовані в басейні Дніпра</i>	92
Мушкин И. М. <i>Развитие дистанционного образования в высшей школе</i>	26	Сафонова А. С. <i>Генезис розвитку процесів фінансової глобалізації світової економіки в контексті інтеграційної взаємодії країн</i>	96
Мироненко В. В., Саєвич І. Г. <i>Інтернет як сучасна технологія навчання</i>	30	Арбузов А. Б. <i>Ризики кредитного портфеля в системі банківських ризиків</i>	102
Мельник П. П. <i>Економіко-екологічна збалансованість у системі захисту рослин</i>	34	Чабаненко В. В. <i>Формування загальноєвропейського ринку праці у процесі європейської економічної інтеграції</i>	111
Топчій С. П. <i>Інтеграційні об'єднання на ринку зерна України: переваги і недоліки</i>	38	Шарапов С. В. <i>Адміністративне управління в системі загального управління підприємством</i>	118
Кулик Р. О. <i>Методологія створення регіональних кластерів та оцінювання їх ефективності</i>	43	Янгалічев Р. Н. <i>Теоретичні основи розподілу і перекладання податків</i>	124
Кузнецов М. С. <i>Суцність колективного трудового конфлікту как объекта государственного управления</i>	50	Мамедов А. <i>Проект трубопровода “Баку–Одесса–Броды”: реалии и перспективы реализации</i>	132
Халамендик В. Д. <i>Професійна підготовка випускників вищих навчальних закладів: проблема управління</i>	57		
Давиденко А. П. <i>Роль держави в підтримці розвитку ринку послуг в Україні</i>	63		

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

Наукові праці МАУП, 2008, вип. 3(19), с. 76–79

Викладено принципи й напрями оптимальної економічної стратегії держави в умовах глобалізації.

Міжнародна економіка і закони її функціонування працюють на об'єднання економік значної кількості країн, інтенсифікують міжнародний поділ праці, вертикальні та горизонтальні зв'язки, прискорюють рух капіталу. Водночас таке об'єднання змушує уряд окремої країни розробляти та впроваджувати максимально ефективну економічну політику, спрямовану на захист власних інтересів.

Державне управління у сфері економічної політики відбувається сьогодні під впливом глобальних перетворень, які з кожним роком набувають все більшого значення. За таких умов держава повинна забезпечити власну конкурентоспроможність у міжнародному поділі праці та капіталу. Необхідно зазначити, що проблематика конкурентоспроможності в умовах сьогодення є вагомим складовою при формуванні економічної політики багатьох розвинених країн світу.

У такому контексті вірним напрямом є розвиток багатогранної міжнародної кооперації, для якої найхарактернішими рисами є організація співпраці на основі довгострокових програм та угод, розширення її меж, посилення тенденцій до кооперування в питаннях поширення науково-технічного розвитку та ін. [1, 282]. У сучасних умовах спостерігається чітке визнання необхідності посилення ролі держави, підвищення ефективності механізмів управління у забезпеченні передумов довгострокового економічного зростання та підтримки соціальної стабільності.

Якщо виходити з необхідності створення умов для формування ринкового середовища, структурної перебудови, стабільного економічного

зростання й підвищення конкурентоспроможності національної економіки, то ефективність державного управління набуває особливого значення для країн з перехідною економікою.

Перехід до ринкової економіки вимагає від держави більш зрілого підходу у використанні різних методів економічної політики, які дають змогу зменшити негативні впливи ринкового механізму передусім у соціальній сфері й підтримати макроекономічну рівновагу системи в цілому. У таких умовах управлінський ресурс будь-якої країни набуває пріоритетного статусу і визначає можливості її розвитку та реалізації свого потенціалу. Саме державне управління як інтелектуальне багатство стає визначальним потенціалом країни, а неповне використання цього ресурсу автоматично прирікає будь-яку країну на відставання [3, 90].

Держава, ефективно використовуючи механізми управління, має великі можливості впливу на економіку, може стимулювати або затримувати розвиток тих чи інших виробничих відносин, виконувати прогресивну чи регресивну роль. Механізми державного управління у зовнішньоекономічній сфері охоплюють практично всі її аспекти, починаючи з аналізу ситуації всередині країни та за її межами, розробки стратегії, визначення структурних та географічних пріоритетів і закінчуючи застосуванням широкої системи заходів контрольно-регулятивного та фінансово-стимулюючого характеру. Продумана державна політика регулювання зовнішньоекономічної діяльності може стати одним з головних важелів перетворення зовнішньоекономічних зв'язків

у дійовий фактор розвитку країни. Вона може сприяти інтеграції країни у світове господарство з максимальним урахуванням національних інтересів, перетворенню її у впливового учасника світових господарських відносин.

Міждержавне економічне регулювання — один із найскладніших напрямів у світовому господарстві. Водночас основними принципами у здійсненні цього процесу є не адміністративні, а економічні пріоритети. Свій відбиток у цьому процесі мають високі темпи прискорення інтеграційних зрушень, які спостерігаються у фінансово-кредитній сфері. Водночас саме такі риси зазначеної сфери зумовили появу більшої частини інструментів державної політики, які прийнято називати економічними регуляторами. Варто також відзначити, що в міру розвитку міждержавного регулювання воно наповнюється й законодавчими регуляторами.

Однак визначення регуляторних функцій, а так само й границь повноважень між національними територіями, не носить постійний характер, а скоріше навпаки — зазнає постійних змін. Досить потужним фактором для такого стану речей служить те, що світове господарство на сьогодні вимагає залучення в міжнародній економічній обіг ресурсів і продуктів не тільки з індустріально розвинених країн, а й з усіх інших. З огляду на це господарюючі суб'єкти, які тільки виходять на міжнародні ринки, потребуватимуть серйозного захисту та підтримки з боку своїх урядів.

Інтереси національної економіки з урахуванням перманентного розширення зовнішнього середовища вимагають зосередження державної влади одразу за кількома напрямками:

- міжнародна торгівля товарами і послугами;
- рух факторів виробництва, передусім у формі ввозу-вивозу капіталу, робочої сили і технологій;
- міжнародні форми виробництва на підприємствах, що розташовані в кількох країнах, насамперед в рамках транснаціональних корпорацій;
- самостійна міжнародна фінансова сфера;
- система міжнаціональних і наднаціональних, міждержавних і недержавних механізмів міжнародного регулювання для забезпечення збалансованості та стабільності економічного розвитку.

Економічна політика держави, її цілі, механізми та інструменти абсолютно пов'язані із загальними функціями держави, її типом економічної системи, конкретним станом національної еконо-

міки, кон'юнктурою світового ринку, міжнародним становищем. Кінцеве призначення економічної політики держави — сприяти природному еволюційному економічному розвитку, запобігати зловживанням економічною владою, підтримувати господарський порядок [2, 561]. Усе це свідчить про те, що сутність державного управління в економіці залишатиметься незмінною, при цьому коригувань, з огляду на ієрархічну побудову влади, зазнаватимуть управлінські впливи.

Як свідчать дослідження, результати макроекономічної політики розвинених країн завдяки ефективному застосуванню механізмів державного управління сьогодні кращим чином відрізняються від показників двадцяти років тому. Наприклад, спостерігається стійке зниження середньої норми річного показника інфляції з 12 % у середині 80-х років до 2 % на початку 2000-х [5, 8]. Однак розуміння того, що глобалізаційні зрушення надають розвитку національній економіці лише позитивні результати, є помилковим, оскільки з мобільністю капіталу виникає загроза здатності уряду ефективно збирати податки. Загрози посилюються ще й тим, що поряд з намаганням державних установ зберігати податкову базу їм необхідно вести конкурентну боротьбу за іноземні інвестиційні ресурси.

Тут слід зазначити, що при визначенні альтернатив стосовно подальшого напрямку розвитку економіки держави не може йтися між вибором руху до відкритої чи закритої моделей. Адже закритий тип економіки зумовлює ізоляцію країни, втрату її конкурентоспроможності, призводить до значного послаблення соціального захисту населення країни. Альтернативні варіанти слід шукати лише в межах, окреслених ефективною співпрацею із зовнішнім економічним середовищем.

Сьогодні слід вести дискусію не про шкідливість глобалізації, а про недостатню ефективність державного управління, що не встигає за розвитком ситуації в економічній та соціальній сферах. Глобальні ринки стрімко розширюються, але при цьому не відбувається одночасне створення економічних і соціальних інститутів, необхідних для їх ефективного й справедливого функціонування. Водночас мають місце побоювання й відносно несправедливості основних економічних правил, які стосуються торгівлі й фінансів та нерівномірності їх впливу на розвинені та слабо розвинені країни.

Сучасні тенденції у міжнародному оподаткуванні свідчать про зростаюче податкове навантаження для найменш мобільних платників. Під-

твердженням цього є постійно зростаючий рівень застосування новітніх технологій при здійсненні фінансових операцій та численні випадки використання офшорних схем у податковому плануванні великим і середнім бізнесом. Для уряду це може становити певну соціально-економічну загрозу, оскільки найменш мобільними платниками визначаються найбільш вразливі соціальні групи населення: пенсіонери, сільське населення, люди з низьким рівнем освіти [4, 8]. Відтік потенційних державних доходів до офшорів означає зменшення фінансування соціальних програм для власних громадян. Але держава повинна виконувати покладені на неї функції, отже, як наслідок, можливе підвищення рівня оподаткування для тих, хто в подальшому й буде отримувати ці кошти, але вже у вигляді бюджетних субсидій.

Такий аспект в економічній політиці є більш проблематичним для країн з перехідною економікою, оскільки рівень доходів на душу населення тут значно менший порівняно з розвиненими країнами. Більше того, виникає питання: чому фінансові ресурси не покидають економічно міцні країни заради офшорних переваг? Відповідь на це не буде однозначною, але до її складових можуть належати такі фактори, як налагоджена система внутрішнього податкового законодавства, яка тісно пов'язана з персоніфікованою системою соціального захисту та охороною здоров'я, системою міжнародних податкових договорів, що дає державі можливість здійснювати співпрацю з компетентними органами інших країн у сфері захисту власної податкової бази та ефективно протидіяти ухилянням від сплати податків. Також тут треба враховувати, що розвинені країни мають вищу економічну свободу і значно менший рівень корупції.

Державне управління у країнах, які налаштовані на активний захист своїх позицій, в умовах глобалізації повинно бути зорієнтоване на тісну співпрацю з приватним підприємницьким сектором, громадськими організаціями та міжнародними фінансовими організаціями задля забезпечення розвитку відкритої ринкової економіки та стабільного функціонування необхідної інфраструктури. Коригування існуючої інфраструктури вимагає сьогодні створення нового типу економіки, що прискорюється, — “high efficient есоному”. Наявні тенденції щодо скорочення проміжку часу між появами нових технічних рішень призвели до появи концепції “рік мережі”. Тривалість “року мережі” дорівнює лише одному

кварталу календарного року [6, 2]. Характерними перевагами сьогоденної високотехнологічної економіки є менша, порівняно із звичайною економікою, собівартість кінцевого продукту, низький рівень інфляції, більша норма прибутку, повна зайнятість та ін.

Водночас, говорячи про коригування, що здійснюватиме державна влада за допомогою механізмів управління, слід враховувати умови, за якими необхідно уникати дестабілізуючих або навіть руйнівних наслідків. Наприклад, перманентні намагання урядів багатьох країн застосовувати жорсткий контроль та оподатковувати операції, що здійснюються за допомогою мережі Інтернет, неодноразово наштовхувалися на опір як з боку підприємців, так і громадських та наукових організацій. У США тривалий час обговорювалася пропозиція щодо визначення в якості об'єкта оподаткування одиницю електронної інформації, переданої чи отриманої завдяки Інтернету. За аналогією це можна порівняти з намаганням оподатковувати, наприклад, кожен кілометр шляху, що долатиме вантаж. Такі ініціативи негативно позначилися на розвитку електронної світової економіки.

Отже, потрібна концентрація уваги на питанні підвищення ролі та ефективності податкового адміністративного управління, що, у свою чергу, повною мірою характеризує формування цілей економічної політики та механізмів її реалізації на сьогоденному етапі. Сучасні тенденції засвідчують, що як би не були чітко визначені ті чи інші норми в законах чи міжнародних договорах, все це є лише теоретичним підґрунтям, яке необхідно підсилювати практичними діями. Адміністративну податкову політику можна вважати ефективною і правильною, якщо досягається необхідний рівень мобілізації державних доходів і при цьому вона не заважає економічному зростанню.

Міжнародні податкові договори, зважаючи на їх завдання та можливості, являють собою ефективний механізм економічної політики для будь-якої держави. Вони, з правової точки зору, здатні вирішувати складні проблеми у досягненні узгоджених позицій в питаннях економічної конкуренції між державами, незважаючи на їх потенційні можливості. Водночас, враховуючи динамічні зміни, які притаманні процесам глобалізації, логічно поставити питання щодо пошуку можливих напрямів підвищення ефективності механізмів державного управління у контексті таких договорів.

Література

1. Кузнецов К. В. Міжнародні договори з оподаткування як інструмент економічної політики // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. пр. Одеського регіонального ін-ту держ. упр. — 2004. — № 3 (19). — 391 с.
2. Основи економічної теорії: Підручник / За ред. Г. Н. Климка. — К.: Вища шк.; Знання, 1997. — 743 с.
3. Хачатурян Х. В. Методологічні основи дослідження та впровадження управлінських інновацій // Статистика України. — 2005. — № 4.
4. *Globalization and new challenges of public finance: Financial management, transparency and accountability.* — Report of the Meeting of the Group of Experts Rome, 28–30 November, 2001.
5. Tytell I. and S-J. Wei Does Financial Globalization Induce Better Macroeconomic Policies? — IMF Working Paper, 2004.
6. Wu Jiawei. Several Issues on the Network Economy and Economic Governance. — N. Y., 2001.

Об'єднання національних економік, зумовлене процесом глобалізації, потребує розроблення максимально ефективної економічної стратегії, що захищає інтереси держави. Особливе значення ефективність державного управління має для країн з перехідною економікою, у тому числі для України.

Объединение национальных экономик, обусловленное процессом глобализации, требует разработки максимально эффективной экономической стратегии, защищающей интересы государства. Особое значение эффективность государственного управления имеет для стран с переходной экономикой, в том числе для Украины.

The integration of national economies caused by process of globalization, demands development of effective economic strategy protecting interests of the state. Special value has efficiency of the government for the country with transitive economy, such as Ukraine.

Надійшло 10 липня 2008 р.